

9 - Amaliy ish

Mavzu: E-liblary va Mendeleyev platformalarini solishtirma tahlili ("Ikki pufak" usuli asosida)

Darsning maqsadi: SCOPUS va Web of Science bazasi bilan solishtirish tushunchalar bo'yicha ko'nikmalarini shakllantirish.

Dars jihozlari: Kompyuter, ko'rgazmali qurollar, Moodle masofaviy ta'lim platformasi.

Elektron kutubxona-Internetning ajoyib imkoniyatlaridan biridir. Bu kutubxonaning elektron shaklidir. Kutubxona deganda, odatda, ko'plab kitoblar terib qo'yilgan, uzun, katta javonlar joylashgan xonalar ko'z oldimizga keladi. Elektron kutubxonada javonlar vazifasini jildlar, kitoblar vazifasini esa Internet saxifalari bajaradi. Bu kutubxona ma'lumotlari elektron ko'rinishda bo'ladi va ular kompyuterda joylashadi. Bu kutubxonadan foydalanish juda qulay. U orqali Siz dunyoning ixtiyoriy nuqtasidagi elektron kutubxona ma'lumotlaridan foydalana olishingiz mumkin. Yana bir qulay tomoni zarur ma'lumot nusxasini ko'chirib olishingiz mumkin. Elektron kutubxonadan foydalanishingiz uchun kompyuter, modem va Internet tarmog'i bo'lishi yetarli.

Buning uchun Siz kompyuteringiz tugmachasini bosishingiz va elektron kutubxonaga kirishingiz yetarlidir. Bir necha daqiqada ma'lumot ko'z oldingizda namoyon bo'ladi. Bu mujizani eslatadi. Bu mujiza virtuallik deb ataladi. Unga faqat kompyuter va maxsus tarmoq orqali erishish mumkin. Bir necha yil avval bir maqolani topish uchun oylab vaqt sarflash zarur edi. Bugun esa bu maqsadni amalga oshirish uchun boshqa shaharga borish va vaqt sarflash zarurati yo'qoldi. Elektron kutubxonalar yordamga keldi. Elektron kutubxonalarni turlicha nomlashadi: **Elektron kutubxona, Virtual kutubxona, e-kutubxona, e-library, digital library.**

AQSh universitetlaridan biridagi "Elektron kutubxonalar" kursi talabalari ilmiy adabiyotdan ushbu atamaning 65 ta ta'rifini to'plab, umumiy xususiyatlarni ajratib olishdi. Unga ko'ra elektron kutubxona:

*ma'lum jamoalar yoki jamoalar majmuiga xizmat qiladi;

*yagona ob'ekt bo'lmasigi mumkin (ya'ni qismlar turi domenlar yoki tashkilotlarga birlashtirilgan);

*barcha qismlar uchun umumiy bo'lgan mantiqiy tashkiliy strukturaga ega;
*nafaqat erkin foydalanish imkoni, balki ta'limiy komponentlarni o'z ichiga olgan;

*inson va texnologik resurslardan unumli foydalangan;
*tez, samarali va to'siqsiz kirishni ta'minlaydi;
*kirishning turli darajalarini ta'minlaydi (user, contributor, administrator va hok.);

*bepul foydalanishni taklif etadi (ehtimol foydalanuvchilarning faqat ayrim guruhlariga);

*resurslarga egalik va nazorat qilish;

*kolleksiyalar:

**yirik va uzoq muddatga saqlab kelinadigan;

**yaxshi tashkillashtirilgan va boshqariladigan (fayllarning mavjud kategoriyalarga to'g'ri kiritilishi, metadata qoidalariga mos shaklda ta'minlanishi va hok.);

**turli xil formatlarni o'z ichiga olgan;

**nafaqat ob'ektlar haqida ma'lumot (abstrakt, bibliografik ma'lumot va hok.), balki ularning o'ziga ham ega bo'lishi (kitob, maqola, jurnal va hok.);

**boshqa yo'l bilan qo'lga kiritib bo'lmaydigan noyob manbalarga ega bo'lishi;

**ba'zi fayllar raqamli shaklda yaratilgan (ab origine) bo'lishi mumkin.

Elektron kutubxona tushunchasining quyidagi ta'riflari alohida e'tiborga loyiq:

Elektron kutubxonalar shu turdagi tashkilotlarki, ular raqamli asarlar kolleksiyalarini ma'lum bir jamoalar yoki jamoalar majmuiga oson va iqtisodiy jihatdan qulay holda foydalanish uchun taqdim qiladi; saralash, strukturasini tuzish, intellectual yo'l ochish, talqin qilish, tarqatish, to'laligicha saqlab qolish uchun zarur resurslar, shu jumladan, ixtisoslashgan xodimlar bilan ta'minlaydi.

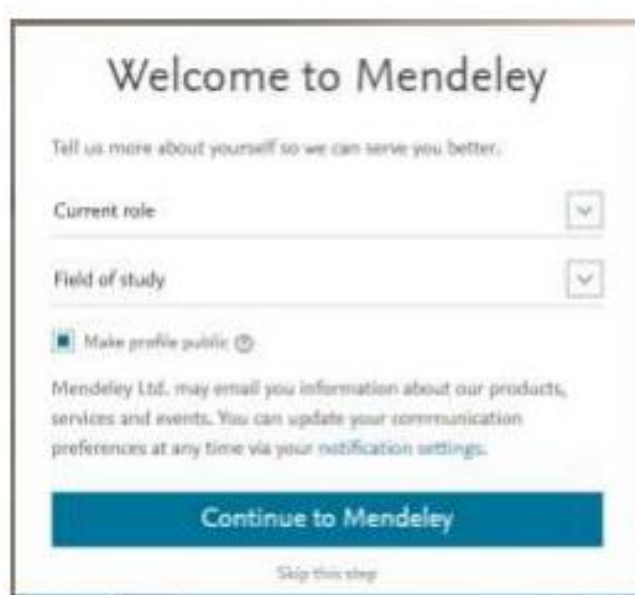
Pedagog foydalanish uchun jamlagan barcha ma'lumotlari va maqolalarini Mendeley tizimi orqali tahrirlash imkoniyatiga ega.

Mendeley- bu shaxsiy ilmiy kutubxonani boshqarish va ilmiy maqolalar bo'yicha samarali xamkorlik qilish vositasidir. Mendeley 2008 yilda èsh olimlar tomonidan yaratilgan va faol rivojlanmoqda. Xozirda Mendeley da 3 milliondan ortiq foydalanuvchi ro'yhatdan o'tgan, ular 400 milliondan ortiq noèb maqolalarni nashr etgan.

Mendeley indivudial foydalanuvchilar uchun mutloq bepul:

- kompyuter va Mac uchun ilova sifatida,
- barcha zamonaviy brauzerlar uchun onlayn ilova sifatida (www.mendeley.com).
- iPhone va iPad uchun AppStore-da.

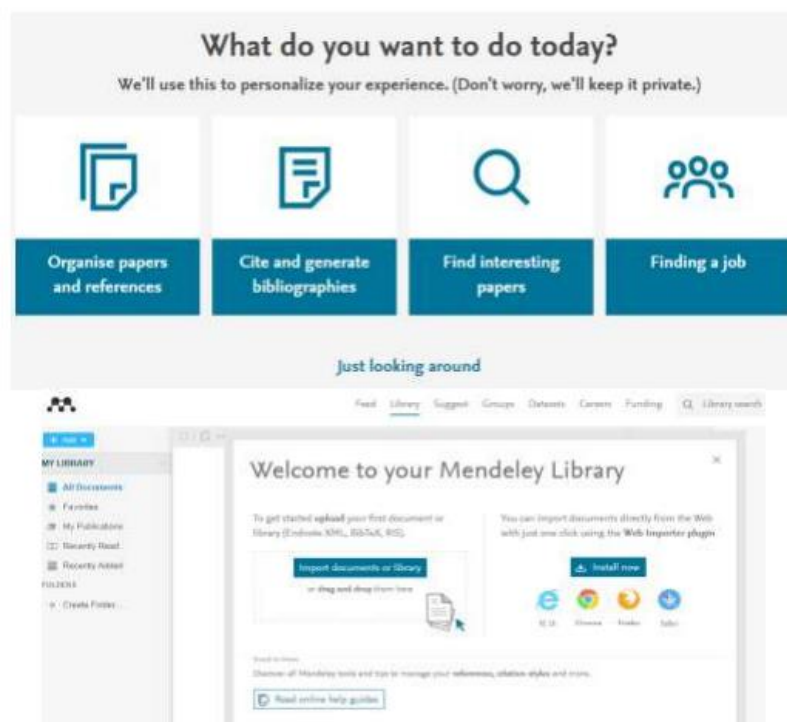
Mendeley yetakchi ilmiy bibliografik ma'lumotlar bazasi bo'yicha Scopus bilan birlashadi. Bu Mendeley foydalanuvchilarga Scopusga kirishni osonlashtiradi va millionlab nashrlarning meta-ma'lumotlarni boshqarish mumkin. Scopus orqali foydalanuvchi barcha nashrlarini avtomatik ravishda import qilishi mumkin. Agarda Elsevier manbalarida ro'yhatdan o'tilganida ScienceDirect èki Scopusga Mendeleyga kirish uchun bir xil login paroldan foydalanish mumkin. www.mendeley.com terish orqali saytga kiriladi. Kirishda www.sciencedirect.com saytda ro'yxatdan o'tilgan bo'lsa, avtomatik ravishda kiradi.

current role – faoliyat turini tanlash zarur

field of study – tadqiqot olib boriladigan sohani tanlash kerak.

Sohalar tanlab bo‘lingandan so‘ng tizimda ishni davom etirish tugmasi bosiladi. Shundan so‘ng tizimda qilmoqchi bo‘lgan ish turidan kelib chiqib oynalardan birini tanlash lozim bo‘ladi.

Mendeley kutubxonasiga kirish imkoniyati paydo bo‘ladi. Mendeley imkoniyatlaridan foydalanish uchun menyuda keltirilgan bo‘limlardan foydalaniladi.

Nashrlaringizni qidirib topish uchun ushbu Claim your publications tugmadan foydalaniladi. Barcha nashrlarni statistikasni ko‘rish imkoniyatini beradi.

Mendeley kutubxonasiga kirish:

☐ shaxsiy elektron ilmiy kutubxonangizda maqolalarni to‘plash va saqlashni boshqarish oson;

☐ shaxsiy kompyuterda veb-sayt yoki mobil ilova orqali kutubxonadagi maqolalarni o‘qish va izohlash;

- ochiq va yopiq guruhlardagi xamkasblar bilan maqolalar bo‘yicha xamkorlik qilish;

- Mendeleyga o‘rnatilgan 6750 uslubdagi birini ishlatgan holda xavolalar va xavolali adabiётlar yaratish yoki xavolalar dizayni uchun o‘z uslubini yaratish mumkin.

